

**UCHWAŁA NR 273/XXXV/21
RADY MIEJSKIEJ W NOWEJ RUDZIE**

z dnia 26 maja 2021 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2021-2023

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2020r. poz. 713, zm. Dz.U. z 2020r. poz. 1378), art. 176 pkt 1 i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. z 2020r. poz. 821, zm. Dz.U. z 2021r. poz. 159) Rada Miejska w Nowej Rudzie uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2021-2023 w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Nowa Ruda.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej

Andrzej Behan

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY NA LATA 2021 - 2023

MIEJSKI OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W NOWEJ RUDZIE

SPIS TREŚCI

1.	WPROWADZENIE	3
2.	REGULACJE PRAWNE OPRACOWANIA PROGRAMU I ORGANIZACJA SYSTEMU WSPARCIA RODZINY I DZIECKA	5
3.	REALIZACJA ZADAŃ W RAMACH USTAWY O WSPIERANIU RODZINY I SYSTEMIE PIECZY ZASTĘPCZEJ	9
3.1	ASYSTENT RODZINY	9
3.2	PLACÓWKI WSPARCIA DZIENNEGO	13
3.3	RODZINY WSPIERAJĄCE	15
3.4	WSPÓLFINANSOWANIE POBYTU DZIECKA W PIECZY ZASTĘPCZEJ	16
4.	DIAGNOZA SPOŁECZNA I DODATKOWE, WYBRANE FORMY WSPARCIA KIEROWANE DO RODZIN	20
4.1	ŚWIADCZENIA Z POMOCY SPOŁECZNEJ	23
4.2	ROLA PRACOWNIKA SOCJALNEGO W WSPIERANIU RODZIN	25
4.3	ŚWIADCZENIA RODZINNE I PIELEGNACYJNE	28
4.4	ŚWIADCZENIE WYCHOWAWCZE 500+	31
4.5	ŚWIADCZENIA DOBRY START	32
4.6	POMOC MATERIALNA O CHARAKTERZE SOCJALNYM W POSTACI STYPENDIUM SZKOLNEGO	34
4.7	ZADANIA W RAMACH USTAWY O WSPIERANIU KOBIET W CIĄŻY I RODZIN „ZA ŻYCIEM”	35
5.	ZASOBY INSTYTUCJONALNE W OBSZARZE WSPIERANIA RODZIN I DZIECI	37
6	BENEFICJENCI GMINNEGO PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY	42
7.	CELE GMINNEGO PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY	43
8.	SPODZIEWANE EFEKTY REALIZOWANYCH DZIAŁAŃ	46
9.	MONITORING I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	47

1. WPROWADZENIE

Posiadanie rodziny plasuje się na szczycie hierarchii wśród tych wartości, które pomimo wielu zmian zachodzących w społeczeństwie, są uniwersalne – wciąż ważne i pożądane. Rodzina to podstawowe środowisko rozwoju i funkcjonowania każdego człowieka. Dla dziecka stanowi bardzo ważne, pierwsze i niezastąpione żadną instytucją społeczną, naturalne środowisko rozwojowe i wychowawcze.

Mając na względzie fakt, że rodzina biologiczna jest najbardziej sprzyjającą w prawidłowym rozwoju dziecka należy zadbać o to, aby ono jak najdłużej w niej pozostało. To w rodzinie dziecko nabywa wiedzę o otaczającym je świecie, panujących między ludźmi stosunkach. Uczy się wyrażać swoje uczucia oraz wartościowania co jest dobre, a co złe. Wychowują się w niej kolejne pokolenia, które w późniejszym okresie swojego życia kreują społeczeństwo. Rodzina kształtuje osobowość młodego pokolenia, postawę społeczną i wyznacza koleje jego losu. Przekazuje system wartości, zasady i normy, tradycje, poglądy a co za tym idzie ukierunkowuje na całe życie. Dobrze funkcjonująca rodzina daje jednostce poczucie bezpieczeństwa, jest jej zapleczem w pokonywaniu przeszkód życiowych.

Jednocześnie, tak jak i inne „dobra” rodzina podlega dynamicznym przekształceniom, kulturowym i społecznym przeobrażeniom. Zmiany dokonujące się w społeczeństwie, przemiany demograficzne i społeczno - gospodarcze silnie oddziałują na losy rodziny i jej poszczególnych członków. Wpływają na funkcjonowanie rodziny na różnych płaszczyznach jej aktywności, sprawiając, że jedne funkcje i zadania są realizowane w większym stopniu, inne zaś ulegają ograniczeniu. Sprawiają, że współczesna rodzina boryka się z wieloma problemami. Prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny zagraża szereg czynników. Nie ma wątpliwości, że brak czasu jest centralnym tematem wielu współczesnych rodzin. Sytuację rodzin problemowych determinuje niski kapitał społeczny, wielopokoleniowe, dziedziczone nieprawidłowe wzorce wychowawcze, niezaradność, konflikty pokoleniowe, przemoc, uzależnienia i inne problemy ujmowane w ogólną kategorię patologii społecznych. Czynnikiem niesprzyjającym prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny może być również zła sytuacja zdrowotna, kondycja materialna i finansowa poszczególnych gospodarstw domowych, występujące w rodzinach bezrobocie.

Nie można przy tym nie wspomnieć o sytuacji panującej pandemii COVID-19, z którą Polska i cały świat zmagają się od kilku miesięcy. Negatywne jej skutki dotyczą wszystkich sfer naszego życia. Niestabilność, niepewność zatrudnienia, obecnej sytuacji wielu rodzin generuje lęk; pojawia się poczucie społecznego zagrożenia, zachwianie poczucia bezpieczeństwa. Pojawiają się nowe problemy lub pogłębiają się te, które już istniały.

Gdy w rodzinie pojawia się kryzys dochodzi do zaburzenia jej podstawowej roli, jaką jest wychowywanie dziecka. Zaburzone zostają funkcje opiekuńczo – wychowawcze, narastają konflikty. Rodzina nie jest w stanie realizować podstawowych zadań, nie potrafi sprostać swoim obowiązkom względem dzieci i innych członków rodziny oraz pomyślnie rozwiązywać swoich problemów i sytuacji kryzysowych. Niewydolność rodziców zaburza zaspokajanie podstawowych potrzeb rozwojowych dziecka. Zanika poczucie bezpieczeństwa u dzieci, wzrastają negatywne zjawiska.

Problemy przytłaczające rodzinę mają różne podłoże, charakter, natężenie. Rodziny potrzebują wsparcia na różnych etapach swojego życia. Rodzina przeżywająca trudności życiowe, wymaga wsparcia dla dobra nie tylko dzieci, ale też wszystkich jej członków. Długie przebywanie rodziny w kryzysie może prowadzić bowiem do całkowitego zerwania więzi i umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej.

Nawet niewielkie zaburzenie może spowodować destabilizację w rodzinie. Osłabienie rodziny zarówno w sferze materialno-bytowej jak i w sferze więzi rodzinnych, wymaga podjęcia stosownych kroków ze strony państwa. Ważne jest zatem reagowanie na problemy, których rodzina doświadcza. Jeśli w funkcjonowaniu rodziny pojawiają się dysfunkcje, trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, właściwe instytucje i służby zobligowane są do wspierania rodziny, do podjęcia na jej rzecz określonych działań tak, by rodziny uzyskały profesjonalną pomoc. Państwo ma obowiązek zapewnić dziecku specjalną ochronę i pomoc w przezwyciężaniu zaistniałej sytuacji. Praca z rodziną powinna mieć na celu przywrócenie jej prawidłowego funkcjonowania, poprzez umożliwienie jej odzyskania lub nabycia umiejętności prawidłowego pełnienia ról opiekuńczo-wychowawczych i społecznych, aby dziecko miało zapewnione optymalne warunki do prawidłowego rozwoju, pozostało w naturalnej rodzinie i tam zostało przygotowane do prawidłowego funkcjonowania w swoim życiu oraz w społeczeństwie.

Skuteczna pomoc w tym zakresie może być osiągnięta jeśli będzie przebiegać przy wzajemnej współpracy i zaangażowaniu wszystkich osób, odpowiednich instytucji i organizacji uprawnionych lub zobowiązanych do inicjowania i realizacji zadań związanych pośrednio lub bezpośrednio z pomaganiem rodzinie. Rosnące zagrożenia stanowią potrzebę tworzenia programu wspierania rodziny, która to stanowi podstawowe środowisko życia i wychowania młodego pokolenia.

Konieczność stworzenia systemu opieki nad dzieckiem i rodziną, w sytuacjach kiedy ma ona trudności w prawidłowym wypełnianiu swoich funkcji wskazuje ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Reguluje ona zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych oraz sprawowania pieczy zastępczej.

2. REGULACJE PRAWNE OPRACOWANIA PROGRAMU I ORGANIZACJA SYSTEMU WSPARCIA RODZINY I DZIECKA

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2021-2023 dla Gminy Miejskiej Nowa Ruda jest realizacją obowiązku zawartego w ustawie z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Zgodnie z art. 176 pkt 1 ww. ustawy opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny należy do zadań własnych gminy. Program jest jednocześnie kontynuacją i uzupełnieniem wybranych celów i zadań wskazanych do realizacji w programach realizowanych przez Gminę w poprzednich latach. Ostatnim, w Gminie Miejskiej Nowa Ruda, realizowany był Gminny Program Wspierania Rodziny opracowany na lata 2018-2020 przyjęty uchwałą Nr 385/XLI/17 Rady Miejskiej w Nowej Rudzie z dnia 28 grudnia 2017r.

Różnorodność problemów dotyczących rodziny powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie występujących w rodzinach trudności. Należą do nich m.in.:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997r.,
- ustawa z dnia 25 lutego 1964r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy,
- Konwencja o Prawach Dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989r.,
- ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej,
- ustawa z dnia 11 lutego 2016r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci,
- ustawa z dnia 4 listopada 2016r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”,
- ustawa z dnia 28 listopada 2003r. o świadczeniach rodzinnych,
- ustawa z dnia 7 września 2007r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- ustawa z dnia 7 września 1991r. o systemie oświaty,
- ustawa z dnia 4 lutego 2011r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3,
- ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny,
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003r. o zatrudnieniu socjalnym,
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994r. o ochronie zdrowia psychicznego,

- ustawa z dnia 27 sierpnia 2004r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej, w zakresie ustalonym ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej.

Ustawa wyraźnie rozdziela zadania i kompetencje pomiędzy jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej. Poniższa tabela przybliży ten podział.

GMINA	POWIAT	SAMORZĄD WOJEWÓDZKI
◆ <i>Profilaktyka – wspieranie rodziny</i>	◆ <i>Pieczą zastępczą rodzinną i instytucjonalną</i> ◆ <i>Osoby usamodzielniane</i> ◆ <i>Adopcja</i>	
- Asystent rodziny - Placówki wsparcia dziennego - Rodziny wspierające - Inne podmioty lub instytucje działające na rzecz rodziny i dziecka	- Rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka - Placówki opiekuńczo-wychowawcze - Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej - Rodziny pomocowe - Usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej	- Regionalna placówka opiekuńczo-terapeutyczna - Interwencyjny ośrodek preadopcyjny - Ośrodek adopcyjny

Źródło: opracowanie własne na podstawie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócić rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji. Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Pomoc dziecku i jego rodzinie powinna mieć charakter interdyscyplinarny i być udzielana przez właściwych specjalistów w ramach zintegrowanego lokalnego systemu.

Ważne jest, aby zarówno działania, jak również decyzje względem rodziny i jej członków były podejmowane przy współpracy wyspecjalizowanych instytucji.

Obowiązek wspierania rodziny jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej realizują zatem w szczególności we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami i ich organami pomocniczymi, a także policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, kościołami, związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi.

Ustawowe zobowiązania nakładane na samorząd terytorialny w zakresie wspierania rodziny przeżywającej trudności opiekuńczo – wychowawcze zawierają:

- analizę sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie,
- wzmocnienie roli i funkcji rodziny,
- rozwijanie umiejętności opiekuńczo - wychowawczych rodziny,
- podniesienie świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
- pomoc w integracji rodziny,
- przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
- dążenie do reintegracji rodziny.

Do zadań własnych gminy, nałożonych ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej należy:

- 1) opracowanie i realizacja 3 –letnich gminnych programów wspierania rodziny,
- 2) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
- 3) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo –wychowawczych przez:
 - zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
 - organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
 - prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci,
- 4) finansowanie:
 - podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
 - kosztów związanych z udzielaniem pomocy, ponoszonych przez rodziny wspierające,
- 5) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo –terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym,
- 6) sporządzanie sprawozdań rzeczowo–finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie,

7) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

3. REALIZACJA ZADAŃ W RAMACH USTAWY O WSPIERANIU RODZINY I SYSTEMIE PIECZY ZASTĘPCZEJ

3.1 ASYSTENT RODZINY

Ważną rolę w systemie wspierania rodziny jest wprowadzenie asystenta rodziny do bezpośredniej pracy z rodziną. Podstawy prawne działań asystenta rodziny zostały określone ustawą z dnia 09 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Termin "asystent" został wprowadzony od słowa "asysta" i określa osobę towarzyszącą komuś, współobecną, pomagającą, będącą w pogotowiu. Asystent rodziny zajmuje się wyłącznie pomocą i pracą z rodziną.

Pod opiekę asystenta rodziny trafiają rodziny najtrudniejsze, wieloproblemowe, gdzie pewien styl życia panuje od pokoleń. W rodzinach tych niekoniecznie występować musi problem uzależnień; czasem to rodziny z niepełnosprawnością intelektualną albo takie, które nie radzą sobie z prawidłowym funkcjonowaniem w środowisku ze względu na brak pozytywnych wzorców. Rodzice i dzieci w rodzinach zgłoszonych do asysty rodzinnej potrzebują pomocy w postaci oddziaływań wychowawczych i terapeutycznych, jednakże powinny być one proponowane i realizowane tak, aby nie budzić jej oporu. Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Jedynym wyjątkiem od tej zasady jest sytuacja, gdy – na mocy postanowienia sądu rodzinnego – rodzinie przydzielony zostaje asystent rodziny jako bezwzględnie konieczna metoda wsparcia jej funkcjonowania.

Przed asystentem rodziny stoi szerokie spektrum zadań, jego praca ma charakter kompleksowy. Począwszy od określenia planu pomocy, warunków współpracy, przez właściwe udzielanie rodzinie wsparcia w różnych sytuacjach życiowych, po monitorowanie sytuacji rodziny po zakończeniu etapu wsparcia.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do poszczególnych zadań asystenta rodziny należy:

- 1) opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym,
- 2) opracowanie, we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej;
- 3) udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego;

- 4) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych;
- 5) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych;
- 6) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi;
- 7) wspieranie aktywności społecznej rodzin;
- 8) motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych;
- 9) udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej;
- 10) motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych;
- 11) udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych;
- 12) podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin;
- 13) prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci;
- 13a) realizacja zadań określonych w ustawie z dnia 4 listopada 2016r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”;
- 14) prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną;
- 15) dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku,
- 16) monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną;
- 17) sporządzanie, na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach;
- 18) współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny;
- 19) współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą roboczą, o których mowa w art.9a ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie lub innymi podmiotami, których pomoc przy wykonywaniu zadań uzna za niezbędne.

Metodyczne działania realizowane przez asystenta z rodziną przybierają różną formę. Poniższa tabela prezentuje przykłady wymienionych działań.

DZIAŁANIA ASYSTENTA RODZINY - PRZYKŁADY	
PLANOWANIE	Opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym
INFORMACJA, POMOC	Dostarczanie informacji dotyczących ofert wsparcia i pomocy rodzinie dostępnych w miejscu zamieszkania oraz na innych poziomach, pomoc w poprawie sytuacji socjalno-bytowej, dostarczanie informacji dotyczących aktywnych form rodzinnej rekreacji i wypoczynku,

	wspólne poszukiwanie rozwiązań problemów wychowawczych, prowadzenia gospodarstwa domowego, modelowanie i trening umiejętności opiekuńczo-wychowawczych
WSPARCIE MOTYWACJA	Tworzenie bezpiecznej i przyjaznej atmosfery, okazywanie akceptacji, empatii, prezentowanie rodziny, dziecka jako wartości, wskazywanie ich zasobów indywidualnych, rodzinnych, wzmacnianie więzi wewnątrzrodzinnych i międzypokoleniowych, wspieranie rodzin i motywowanie do podejmowania pracy nad poprawą swojej sytuacji życiowej, wspieranie aktywności społecznej rodzin, motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych, udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zawodowej, udzielanie wsparcia dzieciom
INTERWENCJA	Podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin
DOKUMENTACJA MONITOROWANIE POSTĘPÓW	Prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną, dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodzin, wsparcie w utrzymywaniu zmian, monitoring po zakończeniu pracy, sporządzanie na wniosek sądu opinii o rodzinie i jej członkach
WSPÓŁPRACA	Współpraca z instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz dzieci i rodziny, współpraca z zespołem interdyscyplinarnym

Źródło: opracowanie własne

Wśród funkcji realizowanych przez asystenta rodziny znajdują się:

- funkcja wsparcia psychiczno-emocjonalnego, której podstawowym zadaniem jest przezwycięzenie narastających trudności życia codziennego,
- funkcja doradcza, która pełni rolę obejmującą poradnictwo w zakresie prawa, społecznego funkcjonowania w rodzinie i poza nią, prowadzenia gospodarstwa domowego, kontaktu z różnymi instytucjami,
- funkcja opiekuńcza,
- funkcja wychowawcza,
- funkcja diagnostyczno-monitorująca,
- - funkcja motywująco-aktywizacyjna,
- funkcja mediacyjna,
- funkcja koordynacji skierowanych na rodzinę.

Poniższa tabela obrazuje liczbę rodzin korzystających ze wsparcia asystenta rodziny w latach 2017-2019.

	2017	2018	2019
Liczba rodzin korzystających z usług asystenta rodziny	20	16	14
<u>w tym:</u>			
liczba rodzin zobowiązanych przez sąd do pracy z asystentem rodziny	0	1	3
Liczba rodzin, z którymi asystent zakończył pracę	9	5	4
<u>z tego:</u>			
- ze względu na osiągnięcie celów	1	4	1
- ze względu za zaprzestanie współpracy przez rodzinę	8	1	1
- ze względu na brak efektu	-	-	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Nowej Rudzie

Asystent rodziny kierowany jest do pracy z tymi rodzinami, w których sytuacja wymaga wsparcia zewnętrznego. Zadania jakie przypisano asystentowi rodziny obejmują całościowe wspieranie rodzin wychowujących dzieci, zagrożonych różnymi dysfunkcjami. Podejmowane działania powinny być ukierunkowane na wsparcie rodziny naturalnej oraz eliminowanie takich sytuacji, kiedy dziecko musi opuścić własną rodzinę. Podstawowym celem do jakiego dąży asystent na rzecz rodziny jest wspieranie rodziców w prawidłowym wypełnianiu przez nich funkcji opiekuńczo-wychowawczej, osiągnięcie przez rodzinę fundamentalnej stabilizacji, równowagi życiowej i odpowiedzialności za własne życie, które umożliwią jej wychowywanie dzieci.

W efekcie, wspólne działania asystenta i rodziny przy udziale pracowników socjalnych, instytucji czy też organizacji zewnętrznych mają zapobiec rozpadzie rodzin, oddzieleniu dziecka od rodziny lub umożliwienie jak najszybszego powrotu dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej do rodziców.

Z uwagi na występowanie w rodzinach zazwyczaj wielości problemów powodujących ich nieprawidłowe funkcjonowanie społeczne, współpraca asystenta z rodziną z założenia ma charakter długofalowy. Potrzeba podejmowanych przez niego działań pomocowych ustanie wraz z osiągnięciem przez rodzinę umiejętności prawidłowego, samodzielnego wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

3.2 PLACÓWKI WSPARCIA DZIENNEGO

Zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, jednym z narzędzi pracy z rodziną są placówki wsparcia dziennego. Placówki te wspierają rodzinę w sprawowaniu jej podstawowych funkcji poprzez objęcie dziecka dzienną opieką i wychowaniem w czasie pozalekcyjnym. Współpracują z rodzicami lub opiekunami dziecka, a także placówkami oświatowymi i podmiotami leczniczymi.

Do placówek wsparcia dziennego zalicza się m.in. świetlice, i kluby środowiskowe, ogniska wychowawcze, koła zainteresowań. Sprawują one funkcje opiekuńcze, wspierają rodziców w wychowywaniu dzieci, uczą gospodarowania czasem, odpowiedzialności, obowiązkowości. Zapewniają dziecku opiekę i wychowanie, pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, zabawę i zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań.

Placówka wsparcia dziennego może być prowadzona także w formie specjalistycznej niosąc pomoc specjalistyczną dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych. Placówka wsparcia dziennego prowadzona w formie specjalistycznej organizuje zajęcia socjoterapeutyczne, terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne i logopedyczne oraz realizuje indywidualny program korekcyjny, program psychokorekcyjny lub psychoprofilaktyczny, w szczególności terapię pedagogiczną, psychologiczną i socjoterapię.

Placówka wsparcia dziennego może być prowadzona również w formie pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę /organizowanie zajęć na podwórkach, placach zabaw, itp., w bezpośrednim kontakcie z dziećmi w ich środowisku/. Placówka wsparcia dziennego prowadzona w formie pracy podwórkowej realizuje działania animacyjne i socjoterapeutyczne.

Placówka wsparcia dziennego może być prowadzona w połączonych formach. Pobyt dziecka w takiej placówce jest bezpłatny i dobrowolny, chyba, że do placówki skieruje sąd.

Organizowaniem i prowadzeniem placówki wsparcia dziennego na terenie Gminy Miejskiej Nowa Ruda zajmuje się Noworudzkie Stowarzyszenie "Pro Publico Bono". Podstawowym celem Stowarzyszenia jest pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie szans tych rodzin i osób. Stowarzyszenie realizuje ww. cel prowadząc działalność pożytku publicznego w następującym zakresie:

- organizowanie różnych form wypoczynku (m.in. wycieczek, półkolonii letnich i zimowych),
- organizowanie warsztatów edukacyjnych, warsztatów artystycznych,
- organizowanie i prowadzenie ośrodków wsparcia dziennego w tym m.in. świetlic środowiskowych, klubów,
- organizowanie imprez o charakterze kulturalnym i sportowym,

- organizowanie działań z zakresu ochrony środowiska, akcji promujących zdrowy styl życia,
- organizowanie działań promujących wolontariat, tworzenie grup wolontariuszy.

Wskazana działalność jest wyłączną działalnością Stowarzyszenia na rzecz ogółu społeczeństwa. Stowarzyszenie podejmuje różnorodne działania na rzecz wyrównywania szans edukacyjnych, kulturalnych, społecznych dzieci i młodzieży z Nowej Rudy.

Jednym z głównym działań podjętych przez Noworudzkie Stowarzyszenie "Pro Publico Bono" jest prowadzenie świetlicy środowiskowej mieszczącej się w Nowej Rudzie przy ul. Radkowskiej 18. Świetlica otrzymała nazwę "OLA" - Ośrodek Lokalnej Aktywności. Stowarzyszenie realizuje również m.in. projekt Młodzieżowy Klub Wsparcia.

Świetlica opiekuńczo - wychowacza "Ola" zapewnia bezpieczne i przyjazne warunki pobytu dzieci i młodzieży, strukturalizuje czas wolny i promuje wartościowe sposoby jego spędzania. W pomocy dzieciom stara się oddziaływać również na rodziny i korygować ich funkcjonowanie.

Świetlica zapewnia dzieciom pomoc w odrabianiu lekcji i pomoc w nauce, organizację czasu wolnego. Przyczynia się do podtrzymywania tradycji, rozwijania zainteresowań, zdolności, poszerzanie horyzontów poprzez organizację m.in. zajęć plastycznych, warsztatów czytelniczych, zajęć sportowych, wokalnno-tanecznych, zajęć przyrodniczo-ekologicznych. Organizowane zajęcia pozalekcyjne zwiększają zakres doświadczeń życiowych, możliwość odreagowania napięć emocjonalnych. Przebywanie pod kontrolą wychowawców w godzinach pozaszkolnych ogranicza również możliwość kontaktów ze środkami uzależniającymi, z nałogami. Przebywanie w grupie jest okazją do nabywania takich umiejętności jak: współdziałanie i współżycie w grupie rówieśniczej, podejmowanie decyzji, radzenia sobie w sytuacjach trudnych, poszukiwania wsparcia i pomocy. Młodzieżowy Klub Wsparcia zajmuje się wspieraniem rozwoju dzieci i młodzieży, poprzez szeroko rozwiniętą profilaktykę oraz współpracę międzypokoleniową. Klub dostarcza alternatywy spędzania czasu wolnego, który dziś jest tak przytłoczony przez fonoholizm, telewizję i komputer. Siłownia, break dance, studio nagrań, zajęcia wokalne, taneczne, kulinarne czy sportowe, wydarzenia artystyczne to tylko część oferty przygotowana dla podopiecznych.

Młodzieżowy Klub Wsparcia dla wszystkich uczestników realizuje pomoc w nauce, organizuje gry i zabawy ruchowe oraz inne formy kultury fizycznej. Realizuje programy profilaktyczne mające na celu np. zwiększenie świadomości młodzieży na temat uzależnień, zajęcia warsztatowe w zakresie umiejętności psychospołecznych, podniesienia świadomości dot. przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz patologiom i wykluczeniu społecznemu.

3.3 RODZINY WSPIERAJĄCE

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, jako jedno z istotnych zadań w pracy z rodziną, wyszczególnia wsparcie ze strony środowiska lokalnego. Poza placówkami wsparcia dziennego i pracą asystenta rodziny, rodzina przeżywająca trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych może zostać objęta pomocą rodziny wspierającej.

Rodzina wspierająca może pochodzić z bezpośredniego otoczenia dziecka (np. dziadkowie, pełnoletnie rodzeństwo), preferowane jest również otoczenie sąsiedzkie, rodziny zaprzyjaźnione, rodziny rówieśników dzieci. Zadaniem rodziny wspierającej jest pomoc rodzinie przeżywającej trudności w opiece i wychowaniu dziecka, prowadzeniu gospodarstwa domowego, jak również kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych, przy współpracy z asystentem rodziny. Powyższe rozwiązanie ma na celu wsparcie w kryzysowych dla danej rodziny sytuacjach czy wypadkach losowych, co jest o tyle istotne, że dziecko nie trafia do pieczy zastępczej. Pomoc rodziny wspierającej może dotyczyć różnych aspektów życia takich jak organizowanie czasu wolnego dzieciom, wypracowanie nawyku wspólnego spędzania czasu przez członków rodziny, pomoc w nauce, wskazówki dotyczące wychowania dzieci ale również takich wydawałoby się oczywistych dla rodzin spraw jak nauka gotowania, sprzątanía, utrzymania higieny osobistej czy racjonalnego gospodarowania budżetem domowym. Rola rodziny wspierającej jest nieoceniona. Nie jest to pomoc urzędowa, nie buduje dystansu pomiędzy pomagającym, a potrzebującym, wynika z dobroci serca, zaangażowania i chęci stworzenia czegoś dobrego.

Jak dotąd, rodziny z terenu Gminy Miejskiej Nowa Ruda nie zgłaszały potrzeb wsparcia w formie rodzin wspierających, w związku z tym nie prowadzono działalności w tym zakresie. Na terenie miasta Nowa Ruda nie ustanowiono rodziny wspierającej. Natomiast w sposób nieformalny funkcję rodzin wspierających pełnili dziadkowie.

Zjawisko dziedziczenia bierności, niezaradności, w tym zachowań patologicznych, może mieć wpływ na to, że w najbliższym otoczeniu rodziny wymagającej wsparcia, trudno wskazać osoby, które byłyby chętne pełnić funkcję rodziny wspierającej. W sytuacji braku takich rodzin, zadania ich przejmują m. in. asystenci rodziny, pracownicy socjalni, pracownicy innych instytucji, ośrodków wsparcia.

W Gminnym Programie Wspierania Rodziny na lata 2021-2023 podejmowane będą działania nakierowane na rozpowszechnianie tej formy pomocy rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo –wychowawczej.

3.4 WSPÓLFINANSOWANIE POBYTU DZIECKA W PIECZY ZASTĘPCZEJ

Rodzina jest naturalnym, koniecznym i niezastąpionym środowiskiem życia, rozwoju i wychowania dziecka, z którym jest ono związane biologicznie, uczuciowo, kulturowo, materialnie i prawnie. Pozbawienie małoletniego tej enklawy powoduje w jego rozwoju i funkcjonowaniu nieuniknione zachowania negatywne, zaburzając w ten sposób jego postrzeganie świata, dorosłości, rodziny i samego siebie.

Sytuacja społeczno - gospodarcza powoduje wzrost problemów, które mogą prowadzić do dezorganizacji życia rodzinnego. Coraz więcej dzieci potrzebuje opieki, gdyż coraz więcej rodziców staje się niewydolnymi wychowawczo.

W sytuacjach, kiedy rodzina boryka się z problemami, zachodzi konieczność udzielenia pomocy, wsparcia zewnętrznego lub interwencji. System wsparcia dziecka i rodziny powinien wykorzystać wszystkie możliwości, by wyeliminować zagrożenie zabrania dziecka z rodziny biologicznej. Rezultaty pracy z rodzinami zależą przede wszystkim od aktywności tych rodzin, woli włączenia się w realizację planu pracy, chęci wprowadzenia zmian w życiu rodzinnym. Praca z rodziną, objęcie asystentem rodziny nie zawsze jednak prowadzi do odzyskania przez nią zdolności do prawidłowego wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

W sytuacji, w której dalsze utrzymanie dziecka w jego naturalnym środowisku nie jest możliwe, pozostawienie dziecka w rodzinie biologicznej stanowi zagrożenie dla jego bezpieczeństwa lub życia, koniecznym staje się odseparowanie go i umieszczenie go poza rodziną biologiczną. Rozwiązania pozwalające na umieszczenie poza rodziną dziecka wymagającego szczególnej pomocy przewidują obowiązujące przepisy prawne. Działania w tym kierunku można uruchomić na podstawie postanowienia sądu opiekuńczego, który decyduje o umieszczeniu dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej albo instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Charakterystyczną cechą opieki zastępczej jest umieszczanie dziecka poza jego naturalnym środowiskiem rodzinnym w sytuacji, gdy pozostawanie w nim przynosi mu szkodę lub gdy w wyniku różnych zdarzeń losowych dziecko zostaje pozbawione tego środowiska.

System pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców. Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej, w zakresie ustalonym ustawą, spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej.

Pieczna zastępcza zapewnia:

- pracę z rodziną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny lub gdy jest to niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka, a w przypadku braku możliwości przysposobienia dziecka – opiekę i wychowanie w środowisku zastępczym,
- przygotowanie dziecka do godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia, pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki, nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami, w celu łagodzenia skutków doświadczania straty i separacji oraz zdobywania umiejętności społecznych,
- zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno - rekreacyjnych.

Pieczna zastępcza jako forma sprawowania opieki i wychowania dziecka występuje co do zasady w dwóch formach.

Po pierwsze jako rodzinna pieczna zastępcza, którą możemy podzielić na dwa typy:

- rodzina zastępcza (spokrewniona, niezawodowa, zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna),
- rodzinny dom dziecka.

Stanowi ona formę zapewnienia opieki dziecku, które zostało jej całkowicie/ częściowo pozbawione. Typ ten ma charakter przejściowy (czasowy).

Rodzina zastępcza oraz rodzinny dom dziecka zapewniają dzieciom całodobową opiekę i wychowanie, w wypełnianiu swoich funkcji kierują się dobrem przyjętego dziecka i poszanowaniem jego praw; obowiązek opieki nad dzieckiem podejmuje się z dniem umieszczenia dziecka w wykonaniu orzeczenia sądu.

W przypadku czasowego niesprawowania opieki nad dzieckiem przez rodzinę zastępczą lub prowadzącego rodzinny dom dziecka w związku z wypoczynkiem, udziałem w szkoleniu, pobytem w szpitalu lub w wyniku nieprzewidzianych trudności lub zdarzeń losowych, sprawowanie opieki nad dzieckiem przejmują tzw. rodziny pomocowe.

Druga forma to instytucjonalna pieczna zastępcza, która jest sprawowana w formie:

- placówki opiekuńczo-wychowawczej;
- regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej;
- interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego.

Placówki opiekuńczo-wychowawcze zapewniają dzieciom pozbawionym częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej całodobową opiekę i wychowanie. Zaspokajają ich niezbędne potrzeby bytowe, rozwojowe, emocjonalne, społeczne, religijne a także zapewniają korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych i kształcenia.

Placówki opiekuńczo-wychowawcze przygotowują dzieci do samodzielnego życia, obejmują dziecko działaniami terapeutycznymi. Umożliwiają kontakt dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba że sąd postanowi inaczej; podejmują działania w celu powrotu dziecka do rodziny. Za tworzenie i rozwój rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej odpowiedzialny jest starosta powiatu, który wykonuje zadania w zakresie pieczy zastępczej za pośrednictwem powiatowego centrum pomocy rodzinie, który jest organizatorem pieczy zastępczej.

Natomiast gmina, z której pochodzą dzieci umieszczone w pieczy zastępczej, zobowiązana jest do ponoszenia wydatków na utrzymanie dzieci w pieczy zastępczej.

W przypadku umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej współfinansuje pobyt tego dziecka w pieczy zastępczej, w wysokości:

- 10% pełnego kosztu utrzymania w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 30% pełnego kosztu utrzymania w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 50% pełnego kosztu utrzymania w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Kwotę wydatkowanych środków finansowych w latach 2017-2019, ponoszonych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowej Rudzie, z tytułu odpłatności za pobyt dzieci pochodzących z terenu Gminy Miejskiej Nowa Ruda w pieczy zastępczej, wraz z liczbą dzieci obrazuje poniższa tabela.

rok	2017r.	2018r.	2019r.
Wydatki	334 893,02zł	339 937,31zł	648 353,79 zł
Liczba dzieci	61 w tym: - 29 dzieci umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej, - 30 dzieci umieszczone w instytucjonalnej pieczy zastępczej - 2 dzieci przebywające w ZOL	72 w tym: - 33 dzieci umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej, - 37 dzieci umieszczone w instytucjonalnej pieczy zastępczej - 2 dzieci przebywające w ZOL	94 w tym: - 57 dzieci umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej, - 34 dzieci umieszczone w instytucjonalnej pieczy zastępczej - 3 dzieci przebywające w ZOL

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Nowej Rudzie

Na przestrzeni ostatnich lat niepokojącym zjawiskiem jest wzrost liczby dzieci, za które ponoszona jest odpłatność za pobyt w pieczy zastępczej. Tendencję wzrostową wykazuje również wzrost wydatków na ich utrzymanie, który wynika m.in. z zasady finansowania pobytu dziecka w pieczy.

W latach 2017-2019 pieczę zastępczą opuściło łącznie 17 dzieci, za które gmina ponosiła odpłatność. 1 dziecko podlegało procesowi adopcji. 5 osób opuszczających rodziny zastępcze czy placówki opiekuńczo-wychowawcze lub placówki resocjalizacyjne podlegały procesowi usamodzielnienia. Jest to długotrwały proces wychowawczy, którego celem jest wkroczenie w dojrzałe życie w integracji ze środowiskiem.

W momencie przekazania dzieci poza rodzinę naturalną asystenci rodziny i koordynator pieczy zastępczej podejmowali działania zmierzające do powrotu dzieci do domu rodzinnego przy współpracy rodzin biologicznych. W powyższym okresie 11 dzieci powróciło do rodziny biologicznej. Jest to bardzo pozytywne zjawisko, szczególnie w kontekście trudności, jakie występują podczas pracy z rodziną i na jej rzecz.

4. DIAGNOZA SPOŁECZNA I DODATKOWE, WYBRANE FORMY WSPARCIA KIEROWANE DO RODZIN

Analiza sytuacji demograficznej dokonana na przestrzeni lat 2017-2019 wskazuje na coroczny, stopniowy spadek liczby ludności Gminy, co obrazuje poniższa tabela:

rok	2017	2018	2019
Liczba mieszkańców /ogółem/	22 270	21 870	21 482

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Nowej Rudzie

Gmina Miejska Nowa Ruda od wielu lat prowadzi działania na rzecz wspierania rodzin dotkniętych różnymi dysfunkcjami czy też problemami. Działania te wynikają z mocy ustaw, prawnie ustalonych kryteriów, celów statutowych, przyjętych programów, a podejmowane są przez jednostki organizacyjne gminy, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe.

Jedną z głównych jednostek działających w gminie na rzecz wspierania rodzin jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Realizuje on różnorodne działania wynikające z wielu ustaw mające na celu udzielenie wsparcia rodzinom potrzebującym pomocy przy ścisłej współpracy osób, instytucji i organizacji działających na rzecz wsparcia rodzin i dzieci.

Na podstawie danych statystycznych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowej Rudzie dokonano analizy rodzin objętych pomocą społeczną, co szczegółowo przedstawiają poniżej zestawienia w formie tabelarycznej.

	Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną - świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i własnych	Liczba osób w rodzinach objętych pomocą	Procentowy udział osób objętych świadczeniami z ustawy o pomocy społecznej wśród ogółu ludności miasta
2017r.	580	1151	5,17%
2018r.	566	1072	4,90%
2019r.	542	975	4,54%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Nowej Rudzie

Na przestrzeni ostatnich kilku lat zauważa się tendencję zmniejszania liczby osób korzystających ze świadczeń wynikających z ustawy o pomocy społecznej czyli takich rodzin, które korzystały z pomocy ponieważ spełniały warunek kwoty progu interwencji socjalnej uprawniającego do przyznania świadczenia z pomocy społecznej.

Zaznaczyć należy, że wpływ na powyżej omawiane zjawisko ma zmniejszanie się liczby ludności, zmiana proporcji ludności w różnych grupach wiekowych, zmniejszanie się liczby urodzeń, migracje, zwiększanie się udziału pokolenia osób w starszym wieku. Istotne znaczenie ma pojawianie się nowych, regularnych świadczeń finansowych skierowanych na rodziny takich jak np. roczne świadczenie rodzicielskie, świadczenie wychowawcze z programu "500+", które od lipca 2019r. przysługuje na każde dziecko do 18 roku życia bez względu na dochód osiągniany przez rodzinę, jednorazowe świadczenie „Dobry start” czy też sukcesywne zwiększanie wysokości wypłacanych kwot świadczeń rodzinnych.

Niezmiennym jest fakt, że wśród osób/rodzin ubiegających się o wsparcie w ramach ustawy o pomocy społecznej ubóstwo pozostaje jednym z głównych powodów jego przyznania. Choć ubóstwo jest głównym problemem na przestrzeni lat, można zauważyć też jego systematyczny spadek. W zasadzie jednak ubóstwo nie stanowi jedyne go problemu, z którym rodziny zgłaszają się o pomoc. W większości przypadków podstawą do udzielenia wsparcia jest wystąpienie równocześnie kilku przesłanek.

W Gminie Miejskiej Nowa Ruda dominującymi i najczęściej występującymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej rodzin, a jednocześnie powodami ubiegania się o pomoc społeczną, oprócz ubóstwa były kolejno: długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność.

Posiadanie pracy, a co za tym idzie uzyskanie niezależności i bezpieczeństwa finansowego jest głównym celem każdej rodziny prawidłowo wypełniającej swoje funkcje. Niestety duży odsetek rodzin korzystających z pomocy społecznej boryka się przede wszystkim z problemem bezrobocia, który niesie za sobą niedostatek ale również negatywne skutki w zakresie funkcjonowania rodziny.

Istotne miejsce w strukturze powodów udzielanej pomocy, podobnie jak w latach ubiegłych, nadal zajmuje utrzymująca się niemal na stałym poziomie dysfunkcja dotycząca bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu dzieci, problemy w pełnieniu ról rodzicielskich oraz prowadzeniu gospodarstwa domowego łączą się z innym dysfunkcjami, takimi jak: uzależnienia, choroby, upośledzenie umysłowe, zaburzenia psychiczne, przestępczość, przemoc. W rodzinach pojawiają się trudności na skutek niedojrzałości emocjonalnej, zaburzeń struktury rodziny w postaci nieustabilizowanych formalnie i społecznie związków, rozpadu rodziny /odejście, zgon współmałżonka, partnera/, częstych zmian partnerów.

W stosunku do lat poprzednich nastąpił spadek liczby rodzin, którym udzielono świadczeń z powodu alkoholizmu. Zapewne liczba rodzin z problemem alkoholowym nie jest pełna. Problem alkoholowy nie zawsze jest widoczny, rozpoznany. Często pozostaje w sferze domniemania pracownika socjalnego, jest trudny do zdiagnozowania. Wiele osób nie uświadamia sobie uzależnienia; bagatelizuje problem. Rodzina również niechętnie przyznaje się do występowania problemu uzależnienia jej członków, ukrywa ten fakt.

Tabela poniżej prezentuje szczegółowe dane w omawianym powyżej zakresie.

Powody przyznania pomocy	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019
Ubóstwo	384 rodziny	357 rodzin	327 rodzin
Bezrobocie	287 rodzin	244 rodziny	207 rodzin
Niepelnosprawność	248 rodzin	225 rodzin	224 rodziny
Długotrwała lub ciężka choroba	291 rodzin	314 rodzin	303 rodziny
Bezradność w sprawach opiek. wychowawczych	193 rodziny	200 rodzin	191 rodzin
Potrzeba ochrony macierzyństwa	23 rodziny	23 rodziny	19 rodzin
Alkoholizm	86 rodzin	83 rodziny	69 rodzin
Bezdomność	16 osób	11 osób	15 osób
Narkomania	3 rodziny	4 rodziny	3 rodziny
Przemoc w rodzinie	5 rodzin	3 rodziny	4 rodziny
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	5 rodzin	10 rodzin	9 rodzin
Zdarzenie losowe	3 rodziny	5 rodzin	1 rodzina

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Nowej Rudzie

4.1 ŚWIADCZENIA Z POMOCY SPOŁECZNEJ

Szczegółowe zadania z zakresu pomocy społecznej zostały określone w ustawie z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej.

Pomoc społeczna umożliwia osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie sami pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczna wspiera ich w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb życiowych i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem pomocy społecznej jest także zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym przez podejmowanie działań zmierzających do usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Prawo do świadczeń przysługuje osobom i rodzinom, których posiadane dochody nie przekraczają kryteriów dochodowych ustalonych w oparciu o próg interwencji socjalnej:

- dla osoby samotnie gospodarującej kryterium dochodowe to kwota 701zł,
- dla osoby w rodzinie natomiast kryterium dochodowe wynosi 528zł.

Pomoc społeczna polega w szczególności na:

- przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą o pomocy społecznej świadczeń,
- pracy socjalnej,
- prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej,
- analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,
- rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Główne cele pomocy społecznej to:

- wsparcie osób i rodzin w przezwyciężeniu trudnej sytuacji życiowej, doprowadzenie - w miarę możliwości - do ich życiowego usamodzielniania i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka,
- zapewnienie dochodu na poziomie interwencji socjalnej – dla osób nie posiadających dochodu lub o niskich dochodach, w wieku poprodukcyjnym i osobom niepełnosprawnym,
- zapewnienie dochodu do wysokości poziomu interwencji socjalnej osobom i rodzinom o niskich dochodach, które wymagają okresowego wsparcia,
- zapewnienie profesjonalnej pomocy rodzinom dotkniętym skutkami patologii społecznej, w tym przemocą w rodzinie,
- integracja ze środowiskiem osób wykluczonych społecznie,
- tworzenie sieci usług socjalnych adekwatnych do potrzeb w tym zakresie.

Realizacja powyższych działań odbywa się poprzez świadczenie usług przeznaczonych dla konkretnych jednostek i rodzin, m.in. w postaci:

- świadczeń w formie finansowej, które mają zaspokajać zdeprimowane potrzeby.

Należą do nich zasiłki celowe i specjalne zasiłki celowe, realizowane ze środków pochodzących z dochodów własnych gminy oraz zasiłki okresowe i stałe, na realizację których środki finansowe przekazywane są z budżetu państwa w formie dotacji.

- świadczeń w formie niefinansowej.

Są to świadczenia zapewniające minimum bytowe takie jak schronienie, zabezpieczenie podstawowych potrzeb żywieniowych poprzez zapewnienie posiłku dzieciom, uczniom i młodzieży oraz osobom dorosłym wymagającym tej formy wsparcia. Grupę świadczeń realizowanych w formie niepieniężnej stanowią usługi opiekuńcze, organizowane w mieszkaniu osoby wymagającej wsparcia. Ośrodek dopłaca także do kosztów pobytu osób przebywających w Domach Pomocy Społecznej czy też opłaca składki na ubezpieczenie zdrowotne osób pobierających zasiłki stałe.

Poniższe zestawienie /karta diagnostyczna/ przedstawia niektóre wybrane formy wsparcia kierowane do rodzin z dziećmi korzystających z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w latach 2017-2019

rok	2017	2018	2019
Liczba dzieci objęta pomocą w formie specjalistycznych usług opiekuńczych	2	1	1
Liczba świadczeń specjalistycznych usług opiekuńczych	277 godzin	208 godzin	208 godzin
Liczba dzieci w wieku przedszkolnym objęta pomocą w formie obiadów	37	35	37
Ilość posiłków	3.329	3.101	2.696
Liczba uczniów objęta pomocą w formie obiadów	117	101	81
Ilość posiłków	16.362	13.716	10.134

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Nowej Rudzie

Przewidziane w ustawie o pomocy społecznej formy wspierania mają przede wszystkim na celu podtrzymanie prawidłowego funkcjonowania każdej rodziny.

4.2 ROLA PRACOWNIKA SOCJALNEGO W WSPIERANIU RODZIN

Jedną z wytycznych współczesnej polityki społecznej jest działalność mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu ich zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie oraz przeciwdziałaniu ich wykluczeniu społecznemu. Ważną rolę odgrywa tu pracownik socjalny.

Na barkach pracowników socjalnych spoczywa wiele odpowiedzialnych i wymagających zadań. Chodzi m.in. o pracę socjalną i udzielanie informacji, wskazówek i pomocy w zakresie rozwiązywania spraw życiowych osobom, które dzięki tej pomocy będą zdolne samodzielnie rozwiązywać problemy będące przyczyną trudnej sytuacji życiowej.

Działalność pracownika socjalnego skierowana jest na osoby znajdujące się w trudnej sytuacji rodzinnej, finansowej, zdrowotnej, zawodowej lub mieszkaniowej. Pracownik socjalny zajmuje się ludźmi zagrożonymi wykluczeniem społecznym, potrzebującymi pomocy i wsparcia, np. bezdomnymi, bezrobotnymi, samotnymi, znajdującymi się w trudnej sytuacji materialnej, rodzinami dysfunkcyjnymi, osobami chorymi i niepełnosprawnymi, uzależnionymi, osobami zwolnionymi z zakładów karnych. Pracownik socjalny pracujący z rodzinami, które wymagają intensywnej pracy socjalnej ze względu na zaburzone funkcjonowanie, posiada wsparcie ze strony asystenta rodziny.

W swojej codziennej pracy pracownik socjalny wspiera klientów pomocy społecznej w procesie usamodzielniania i integracji społecznej. Stara się przeciwdziałać zjawiskom dysfunkcyjności rodziny, przeciwdziałać i ograniczać patologię i skutki negatywnych zjawisk społecznych; zapewnia podstawowe warunki osobom/rodzinom, które są ich pozbawione; pomaga w organizowaniu pomocy materialnej, w znalezieniu pracy czy lokalu mieszkalnego; wspiera osoby/rodziny w rozwiązywaniu ich problemów w pokonywaniu trudności, oferuje pomoc specjalistyczną.

Wiele z problemów osób korzystających z pomocy socjalnej wykracza poza proste, doraźne rozwiązania. Potrzebne jest im udzielenie pomocy poprzez przywrócenie zdolności do samodzielnego rozwiązywania spraw życiowych oraz pobudzanie do aktywności społecznej i zawodowej. Bardzo często zdarza się również, że pracownicy socjalni podejmują interwencje na podstawie niepokojących sygnałów ze środowiska. W przypadku zagrożenia zdrowia lub życia dziecka pracownik socjalny podejmuje niezwłoczne działania mające na celu zabezpieczenie dobra dziecka. Co ważne, pracownicy socjalni współpracują z innymi specjalistami w celu przeciwdziałania i ograniczania patologii i skutków negatywnych zjawisk społecznych.

Zawód pracownika socjalnego jest zawodem specyficznym. Do jego wykonywania nie wystarcza bowiem wiedza zawodowa. Konieczna jest odpowiednia postawa, uzdolnienia i umiejętności.

Istotą zawodu pracownika socjalnego jest niesienie pomocy ludziom potrzebującym wsparcia zarówno materialnego jak i psychicznego. Dlatego pracowników socjalnych cechuje otwartość na ludzi i ich problemy, empatia, umiejętność wczuwania się w cudze położenie, opiekuńczość, życzliwość i troskliwość, przy równoczesnym zachowaniu bezstronności i bezinteresowności.

Cechą niezbędną jest również łatwość nawiązywania kontaktów społecznych. Konieczne są umiejętności komunikacyjne oraz umiejętność postępowania z ludźmi, przekonywania ich i motywowania do podjęcia określonych działań, nakłaniania do zmiany postaw, zachowań, nawyków, stylu życia.

Zawód pracownika socjalnego wiąże się z licznymi zagrożeniami i dużym obciążeniem psychicznym. Dlatego jest to zajęcie dla osób odpornych, zdecydowanych, energicznych, które potrafią dostosować swoje zachowanie do środowiska z jakim w danej chwili pracują. Pracownicy socjalni wykonują swoje zadania z narażeniem własnego życia i zdrowia. Niekiedy spotykają się z agresją ze strony klientów jednostek, w których pracują. Zdarza się to zarówno w biurze, jak też podczas realizacji obowiązków w środowisku. Z myślą o takich sytuacjach ustawa o pomocy społecznej przewiduje, że przy przeprowadzaniu rodzinnego wywiadu środowiskowego oraz świadczeniu pracy socjalnej w środowisku może uczestniczyć drugi pracownik socjalny. Co więcej, powyższe działania mogą odbywać się w asyście funkcjonariusza Policji.

Praca socjalna ukierunkowana jest na rozwiązywanie różnych problemów dotyczących osób lub rodzin, powodujących określone dysfunkcje w ich życiu lub prowadzących do ich wykluczenia społecznego. Celem pracy socjalnej w wymiarze jednostkowym jest doprowadzenie, przy jednoczesnym wykorzystaniu potencjału osób, których dotyczy, do osiągnięcia stanu, w którym osoby te na miarę własnych możliwości będą mogły funkcjonować w społeczności lokalnej, wypełniać role społeczne i posiadać dostęp do określonych dóbr.

Pomocy w postaci pracy socjalnej udzielono:

w 2017r.	488 rodzinom korzystającym ze świadczeń z pomocy społecznej
w 2018r.	451 rodzinom korzystającym ze świadczeń z pomocy społecznej
w 2019r.	436 rodzinom korzystającym ze świadczeń z pomocy społecznej
w 2020r.	436 rodzinom korzystającym ze świadczeń z pomocy społecznej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Nowej Rudzie

W powyższych latach liczba rodzin, którym udzielono pomocy w postaci pracy socjalnej była zmienna, z tendencją spadkową, co wynika przede wszystkim ze zmniejszania się liczby osób/rodzin korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej oraz mniejszą liczbą mieszkańców Nowej Rudy. Pracownicy socjalni prowadzą także pracę socjalną w oparciu o kontrakt socjalny. Kontrakt socjalny jest pisemną, dwustronną umową zawieraną przez pracownika socjalnego i klienta pomocy

społecznej, która określa sposób współdziałania w rozwiązywaniu problemów osoby/rodziny znajdującej się w trudnej sytuacji życiowej. Celem kontraktu jest ustalenie rozwiązań, skutecznej drogi wyjścia osoby/rodziny z trudnej sytuacji bytowej, podjęcie działań w tym kierunku i ich egzekwowanie.

Kontrakt określa sposób współdziałania w rozwiązywaniu problemów osoby znajdującej się w trudnej sytuacji życiowej; określa zobowiązania i uprawnienia obu stron. Do wykonywania pewnych działań w oznaczonym terminie zobowiązują się zarówno osoba korzystająca ze świadczeń, jak i pracownik socjalny. W 2017r. liczba zawartych kontraktów wynosiła 40, w 2018r. 33, w 2019r. ta liczba odpowiadała już 4 kontraktom. W roku 2020 natomiast nastąpił wzrost liczby zawartych kontraktów do 15.

Ilość zawartych kontraktów socjalnych w poszczególnych latach obrazuje poniższa tabela:

w 2017r.	40 kontraktów socjalnych , w tym:
	5 kontraktów socjalnych (część A) dotyczących osób i rodzin, z którymi zawierany jest kontrakt w zakresie rozwiązywania trudnej sytuacji życiowej
	35 kontraktów socjalnych (część B) dotyczących osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy, o których mowa w art. 49 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.
w 2018r.	33 kontrakty socjalne , w tym:
	1 kontrakt socjalny (część A) dotyczący osób i rodzin, z którymi zawierany jest kontrakt w zakresie rozwiązywania trudnej sytuacji życiowej
	32 kontrakty socjalne (część B) dotyczące osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy, o których mowa w art. 49 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.
w 2019r.	4 kontrakty socjalne , w tym:
	2 kontrakty socjalny (część A) dotyczący osób i rodzin, z którymi zawierany jest kontrakt w zakresie rozwiązywania trudnej sytuacji życiowej
	2 kontrakty socjalne (część B) dotyczące osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy, o których mowa w art. 49 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.
w 2020r.	15 kontraktów socjalnych , w tym:
	5 kontraktów socjalnych (część A) dotyczący osób i rodzin, z którymi zawierany jest kontrakt w zakresie rozwiązywania trudnej sytuacji życiowej
	10 kontraktów socjalnych (część B) dotyczące osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy, o których mowa w art. 49 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Nowej Rudzie

4.3 ŚWIADCZENIA RODZINNE I PIELEGNACYJNE

System świadczeń rodzinnych jest systemem zorganizowanym na zasadzie zaopatrzeniowej, finansowanym z budżetu państwa. Oparty jest o zasadę pomocniczości, uwzględniającą regułę, że osobami w pierwszej kolejności zobowiązanymi do łożenia na utrzymanie dzieci są ich rodzice. W przypadku, gdy ich środki i uprawnienia są niewystarczające do wychowania i utrzymania dzieci, przysługuje pomoc państwa w postaci świadczeń rodzinnych. W sytuacji osób samotnie wychowujących dzieci oznacza to konieczność zasądzenia alimentów na rzecz dziecka od drugiego z rodziców (wymóg ten nie dotyczy jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka oraz świadczenia rodzicielskiego).

System świadczeń rodzinnych ma na celu materialne wsparcie rodzin z dziećmi w realizacji ich podstawowych funkcji, tj. opiekuńczej, wychowawczej i edukacyjnej; ma na celu częściowe pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka. Zasiłki rodzinne wraz z dodatkami stanowią już stały element pomocy adresowanej dzieciom, szczególnie w wieku szkolnym, który ma za zadanie wzmacniać budżet domowy rodzin. Podstawę prawną systemu stanowi ustawa z dnia 28 listopada 2003r. o świadczeniach rodzinnych.

Świadczenie rodzinne to przede wszystkim:

- zasiłek rodzinny i powiązane z nim dodatki z tytułu: urodzenia dziecka, opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego, samotnego wychowywania dziecka, wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej, kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego, rozpoczęcia roku szkolnego, podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania,
- jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka,
- świadczenia opiekuńcze adresowane do dzieci i osób niepełnosprawnych oraz rodzin z dziećmi i osobami niepełnosprawnymi: zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy,
- zasiłek dla opiekuna.
- świadczenie rodzicielskie.

Przyznanie prawa do zasiłku rodzinnego uzależnione jest m.in. od spełnienia kryterium dochodowego. Zasiłek rodzinny przysługuje, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza kwoty 674zł. Gdy członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności, zasiłek rodzinny przysługuje, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza kwoty 764zł.

Takie samo kryterium obowiązuje przy specjalnym zasiłku opiekuńczym, natomiast zasiłek pielęgnacyjny i świadczenie pielęgnacyjne nie są uzależnione od dochodu rodziny.

Świadczenie rodzicielskie kierowane jest do osób, które urodziły dziecko, a które nie otrzymują zasiłku macierzyńskiego lub uposażenia macierzyńskiego. Wysokość świadczenia wynosi 1.000zł miesięcznie przez okres 1 roku od dnia porodu i nie jest uzależnione od kryterium dochodowego.

Liczbę osób/rodzin uprawnionych do świadczeń rodzinnych wraz z kwotą wypłaconych świadczeń w latach 2017-2019 prezentuje poniższa tabela.

Rodzaj świadczenia	Rok przyznania	Liczba osób/rodzin i dzieci uprawnionych do pobierania świadczeń	Kwota wypłaconych świadczeń
Zasiłki rodzinne	Rok 2017	1 184 dzieci	1 294 429 zł
	Rok 2018	1 188 dzieci	1 357 278 zł
	Rok 2019	1 098 dzieci	1 265 969 zł
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	Rok 2017	141 dzieci	141 000 zł
	Rok 2018	115 dzieci	115 000 zł
	Rok 2019	84 dzieci	84 000 zł
Zasiłki pielęgnacyjne	Rok 2017	549 osób, w tym:	943 398 zł
		- dla dzieci poniżej 16 roku życia: 136 dzieci	
		- dla osób powyżej 16 roku życia: 182 osoby - znaczny stopień niepełnosprawności, 171 osób - umiarkowany stopień niepełnosprawności	
		- dla osób z tytułu ukończenia 75 roku życia: 60 osób	
	Rok 2018	549 osób, w tym:	925 542 zł
		- dla dzieci poniżej 16 roku życia: 133 dzieci	
	- dla osób powyżej 16 roku życia: 177 osób - znaczny stopień niepełnosprawności, 178 osób - umiarkowany stopień niepełnosprawności		
	- dla osób z tytułu ukończenia 75 roku życia: 61 osób		

	Rok 2019	572 osoby, w tym:	1 164 917 zł
		- dla dzieci poniżej 16 roku życia: 140 dzieci	
		- dla osób powyżej 16 roku życia: 190 osób - znaczny stopień niepełnosprawności, 185 osób - umiarkowany stopień niepełnosprawności	
		- dla osób z tytułu ukończenia 75 roku życia: 57 osób	
Specjalny zasiłek opiekuńczy	Rok 2017	10 rodzin	51 515 zł
	Rok 2018	10 rodzin	39 069 zł
	Rok 2019	9 rodzin	47 554 zł
Świadczenie pielęgnacyjne	Rok 2017	73 rodziny	1 139 956 zł
	Rok 2018	76 rodzin	1 204 795 zł
	Rok 2019	85 rodzin	1 503 858 zł
Zasiłek dla opiekuna	Rok 2017	8 rodzin	48 511 zł
	Rok 2018	7 rodzin	36 680 zł
	Rok 2019	4 rodziny	25 420 zł
Świadczenie rodzicielskie	Rok 2017	82 rodziny	501 805 zł
	Rok 2018	83 rodziny	502 582 zł
	Rok 2019	67 rodzin	350 904 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Nowej Rudzie

Największą liczbę osób korzystających ze świadczeń rodzinnych stanowią osoby pobierające: zasiłki rodzinne i zasiłki pielęgnacyjne.

4.4 ŚWIADCZENIE WYCHOWAWCZE 500+

Rodzina w celu prawidłowego funkcjonowania w środowisku oraz wypełniania swoich podstawowych funkcji musi posiadać odpowiednie zabezpieczenie finansowe. Stąd też obok funkcjonującego systemu świadczeń rodzinnych, w 2016r. oferta wsparcia kierowana do rodzin z dziećmi została uzupełniona o świadczenia wychowawcze realizowane w ramach programu „Rodzina 500+”. Warunki nabywania prawa do świadczenia wychowawczego oraz zasady przyznawania i wypłacania tego świadczenia określa ustawa z dnia 11 lutego 2016r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci.

Do czerwca 2019r. program przewidywał wypłaty świadczenia wychowawczego w wysokości 500zł miesięcznie na drugie i kolejne dziecko, bez dodatkowych warunków. Dla rodzin o niskich dochodach wsparcie obejmowało także pierwsze lub jedyne dziecko, przy spełnieniu ustawowego kryterium 800zł na osobę w rodzinie lub 1.200zł na osobę w rodzinie w przypadku wychowywania w rodzinie dziecka niepełnosprawnego.

Od lipca 2019r. nastąpiła zmiana w programie „Rodzina 500+” i zrezygnowano z kryterium dochodowego aby objąć programem wszystkie dzieci w wieku do ukończenia 18 roku życia. Rozszerzona formuła Programu pozwala na poprawę jakości życia wszystkich polskich rodzin mających na utrzymaniu dzieci i stanowi dopełnienie kompleksowej polityki państwa wobec rodzin. „Rodzina 500+” to niewątpliwie największy program społeczny, który odmienił życie rodzin. Rodziny stały się zamożniejsze, pojawiły się perspektywy jej rozwoju. Program zagwarantował lepsze warunki wychowania dzieci, poczucie bezpieczeństwa i stabilizacji finansowej. Zauważalny jest również spadek w zakresie udzielanych świadczeń z pomocy społecznej rodzinom z dziećmi. Poniżej w zestawieniu tabelarycznym znajduje się liczba rodzin, które otrzymały świadczenia wychowawcze w latach 2017-2019 oraz kwota wypłaconych świadczeń. Każdego roku obserwuje się wzrost liczby rodzin otrzymujących wsparcie w formie świadczenia wychowawczego a tym samym wzrost wydatków na ten cel. Niewątpliwie na omawianą sytuację ma wpływ rezygnacja z kryterium dochodowego.

	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019
Kwota wypłaconych świadczeń wychowawczych	9 432 665 zł	8 569 983 zł	11 733 038,17 zł
Liczba rodzin, które otrzymały świadczenie	1 094 rodziny	1 101 rodzin	1 787 rodzin
Liczba dzieci objętych świadczeniem	1 636 dzieci	1 706 dzieci	2 643 dzieci

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Nowej Rudzie

4.5 ŚWIADCZENIA DOBRY START

Na rzecz dziecka i rodziny podejmowane są liczne działania z zakresu polityki państwa. Program „Dobry Start” jest kolejnym komponentem kompleksowej i długofalowej prowadzonej przez rząd polityki rodzinnej.

Powakacyjny powrót do szkoły wielu rodzicom spędza sen z powiek. Nowy rok szkolny to nowe podręczniki, zeszyty, przybory szkolne, ale też obuwie i odzież. Wyprawka szkolna to spory wydatek. Rządowy Program „Dobry Start” to 300zł jednorazowego wsparcia na skompletowanie wyprawki szkolnej dla wszystkich uczniów rozpoczynających rok szkolny. Rodziny otrzymują świadczenie bez względu na dochód. Program obejmuje dzieci wychowujące się zarówno w rodzinach, jak i te przebywające w pieczy zastępczej.

Szczegółowe warunki realizacji rządowego programu „Dobry start” określa Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start”.

Świadczenie „Dobry Start” przysługuje raz w roku na dziecko uczące się w szkole do ukończenia:

- 1) przez dziecko lub osobę uczącą się 20. roku życia;
- 2) przez dziecko lub osobę uczącą się 24. roku życia – w przypadku dzieci lub osób uczących się legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności.

Świadczenie "Dobry Start" przysługuje także w przypadku:

- 1) ukończenia 20. roku życia przez dziecko lub osobę uczącą się przed rozpoczęciem roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym dziecko lub osoba ucząca się kończy 20. rok życia;
- 2). ukończenia 24. roku życia przez dziecko lub osobę uczącą się przed rozpoczęciem roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym dziecko lub osoba ucząca się kończy 24. rok życia – w przypadku dzieci lub osób uczących się legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności.

W przypadku dziecka biorącego udział w zajęciach rewalidacyjno-wychowawczych, świadczenie dobry start przysługuje nie wcześniej niż od roku kalendarzowego, w którym dziecko kończy 7. rok życia.

Od 1 sierpnia 2019r. możliwe jest przyznanie świadczenia „Dobry Start” na dzieci, osoby które od roku szkolnego 2019/2020 uczą się w szkołach dla dorosłych oraz w szkołach policealnych.

Świadczenie „Dobry Start” nie przysługuje, jeżeli dziecko lub osoba ucząca się zostały umieszczone w domu pomocy społecznej, schronisku dla nieletnich, zakładzie poprawczym, areszcie śledczym, zakładzie karnym, szkole wojskowej lub innej szkole - jeżeli instytucje te zapewniają nieodpłatnie pełne utrzymanie. Ponadto świadczenie „Dobry Start” nie przysługuje na dziecko uczęszczające do przedszkola, w tym na dziecko realizujące roczne przygotowanie

przedszkolne („tzw. zerówka”) w szkole podstawowej, a także w przedszkolu lub w innej formie wychowania przedszkolnego.

Na realizację programu wydatkowano łącznie kwotę:

- w 2018r. - 576 900zł /udzielono 1 923 świadczeń/,
- w 2019r. - 562 050zł /udzielono 1 875 świadczeń/.

4.6 POMOC MATERIALNA O CHARAKTERZE SOCJALNYM W POSTACI STYPENDIUM SZKOLNEGO

Pomoc materialna o charakterze socjalnym w postaci stypendium szkolnego jest udzielana uczniom w celu zmniejszenia różnic w dostępie do edukacji oraz umożliwienia pokonywania barier dostępu do edukacji wynikających z trudnej sytuacji materialnej ucznia. Uczeń może otrzymać stypendium szkolne, kiedy miesięczna wysokość dochodu w jego rodzinie nie przekracza kwoty 528zł netto na osobę i w szczególności gdy w rodzinie tej występuje: bezrobocie, niepełnosprawność, ciężka lub długotrwała choroba, wielodzietność, brak umiejętności wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych, alkoholizm lub narkomania, a także gdy rodzina jest niepełna lub wystąpiło zdarzenie losowe.

Stypendium szkolne może być udzielane uczniom w formie:

- 1) całkowitego lub częściowego pokrycia kosztów udziału w zajęciach edukacyjnych, w tym wyrównawczych, wykraczających poza zajęcia realizowane w szkole w ramach planu nauczania, a także udziału w zajęciach edukacyjnych realizowanych poza szkołą;
 - 2) pomocy rzeczowej o charakterze edukacyjnym, w tym w szczególności zakupu podręczników.
- Poniższa tabela przedstawia liczbę świadczeń jaką wypłacono w formie stypendium szkolnego w latach 2017-2019 oraz wydatki jakie zostały poniesione na realizację pomocy.

	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019
Liczba świadczeń	422	365	292
Kwota świadczeń	306 561 zł	280 648 zł	265 584 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Nowej Rudzie

Porównując dane można zauważyć spadek liczby osób/rodzin korzystających z pomocy materialnej o charakterze socjalnym w postaci stypendium szkolnego, czyli takich rodzin, które korzystały z pomocy ponieważ spełniały warunek kwoty progu interwencji socjalnej uprawniającego do przyznania świadczenia. W dużej mierze, podobnie jak w przypadku spadku liczby osób/rodzin korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej, wpływ na powyżej omawiane zjawisko ma zmiana proporcji ludności w różnych grupach wiekowych, migracje, zwiększanie się udziału pokolenia osób w starszym wieku. Istotne znaczenie ma pojawianie się nowych, regularnych świadczeń finansowych skierowanych na rodziny takich jak np. roczne świadczenie rodzicielskie, świadczenie wychowawcze z programu "500+", jednorazowe świadczenie „Dobry start” czy też sukcesywne zwiększanie wysokości wypłacanych kwot świadczeń rodzinnych.

4.7 ZADANIA W RAMACH USTAWY O WSPIERANIU KOBIET W CIĄŻY I RODZIN „ZA ŻYCIEM”

Program kompleksowego wsparcia dla kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” obejmuje swoimi działaniami rzeczywistą i pełną pomoc w celu integracji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych oraz wsparcie ich rodzin. Dodatkowo przewidziana jest również pomoc dla kobiet w okresie ciąży (w tym powikłanej), porodu i połogu oraz rozwój wsparcia dla matek z małoletnimi dziećmi. Program zapewnia podniesienie jakości i dostępności świadczeń opieki zdrowotnej, zwiększenie efektywności i dostępności do rehabilitacji dzieci, u których zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu, powstałych w prenatalnym okresie rozwoju lub w czasie porodu.

Ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin "Za życiem" określa uprawnienia kobiet w ciąży i rodzin do wsparcia w zakresie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej i instrumentów polityki na rzecz rodziny. Wsparcie, o którym mowa realizowane jest poprzez:

- zapewnienie dostępu do informacji w zakresie rozwiązań wspierających rodziny oraz kobiety w ciąży,
- zapewnienie kobietom w ciąży dostępu do diagnostyki prenatalnej,
- zapewnienie odpowiednich świadczeń opieki zdrowotnej dla kobiety w okresie ciąży, porodu i połogu, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet w ciąży powikłanej oraz w sytuacji niepowodzeń położniczych – na zasadach określonych w przepisach odrębnych.

Dodatkowo, w ramach ww. ustawy, rodzice mogą również liczyć na inne formy wsparcia, które obejmują zapewnienie:

- dostępu do poradnictwa w zakresie rozwiązań wspierających rodzinę;
- odpowiednich świadczeń opieki zdrowotnej dla dziecka, ze szczególnym uwzględnieniem dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu;
- dostępu do usług koordynacyjno-opiekuńczo-rehabilitacyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu;
- możliwości przeprowadzenia porodu w szpitalu III poziomu referencyjnego;
- innych świadczeń, w tym w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej.

Uprawnienia na rzecz kobiety w ciąży oraz dziecka obejmują w szczególności:

diagnostykę prenatalną, świadczenia opieki zdrowotnej z zakresu ambulatoryjnej opieki specjalistycznej i leczenia szpitalnego, wsparcie psychologiczne, rehabilitację leczniczą, zaopatrzenie w wyroby medyczne, opiekę paliatywną i hospicyjną, poradnictwo laktacyjne, ze szczególnym uwzględnieniem matek dzieci urodzonych przed ukończeniem 37 tygodnia ciąży lub urodzonych z masą urodzeniową poniżej 2500g.

Rodzina jest uprawniona do poradnictwa w zakresie przewyższania trudności w pielęgnacji i wychowaniu dziecka, wsparcia psychologicznego, pomocy prawnej, w szczególności w zakresie praw rodzicielskich i uprawnień pracowniczych, dostępu do rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz świadczeń opieki zdrowotnej.

Dostępna pomoc koordynować ma asystent rodziny, na zasadach określonych w ustawie z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Zadaniem asystenta będzie opracowanie katalogu możliwej pomocy i występowanie „do odpowiednich podmiotów, w celu umożliwienia skorzystania ze wsparcia”. Obecnie rolą asystenta jest wspieranie rodzin, które z różnych powodów nie radzą sobie z wychowaniem dzieci.

Jednym z głównych i priorytetowych elementów Programu "Za Życiem" jest zapewnienie jednorazowego świadczenia w kwocie 4.000zł z tytułu urodzenia dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu. Świadczenie to przysługuje matce lub ojcu dziecka, opiekunowi prawnemu albo opiekunowi faktycznemu dziecka bez względu na dochód.

W Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Nowej Rudzie omawiane jednorazowe świadczenie wypłacono: w 2017r. - 1 rodzinie, w 2019r. - 2 rodzinom. Z każdą rodziną asystent rodziny nawiązał kontakt i udzielił informacji o przysługujących uprawnieniach. Rodziny otrzymały jednak pełną ofertę pomocy z placówek służby zdrowia.

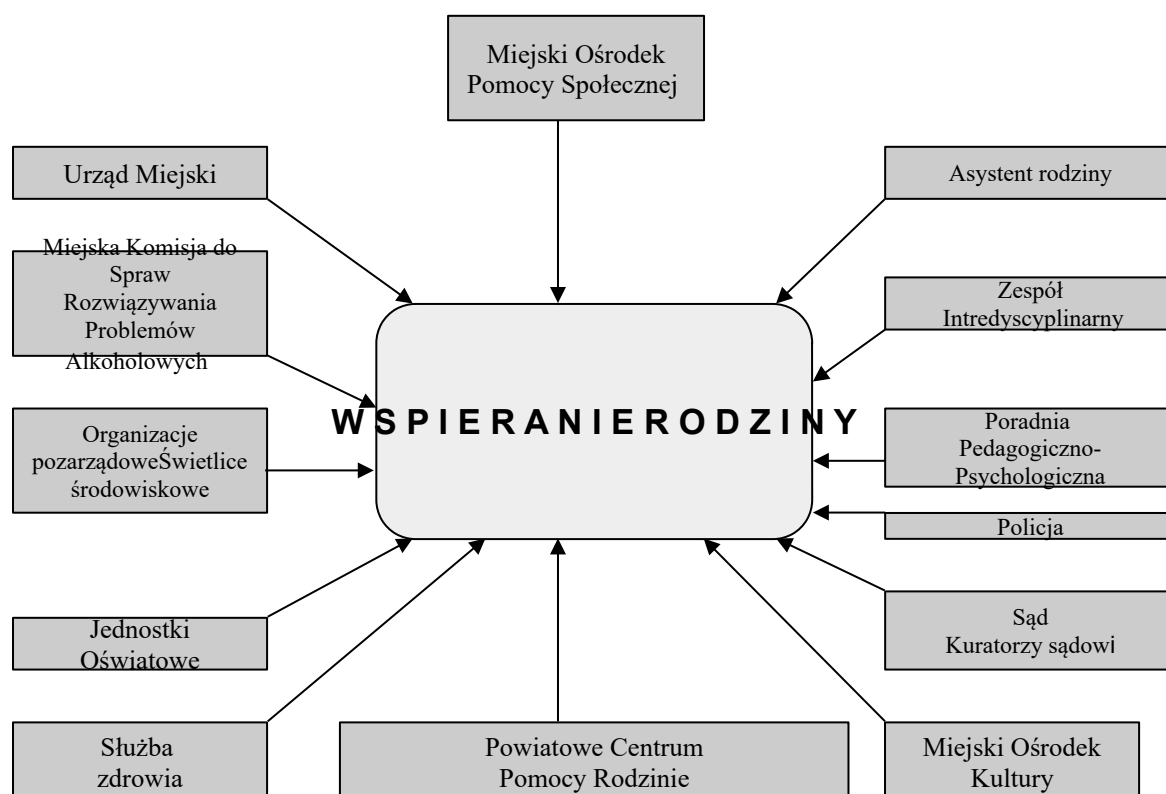
5. ZASOBY INSTYTUCJONALNE W OBSZARZE WSPIERANIA RODZIN I DZIECI

Problemy opiekuńczo-wychowawcze są przeżywane przez większość, jeśli nie wszystkie rodziny z dziećmi i wynikają z naturalnych faz rozwoju rodziny. Trudności te jednak większość rodzin potrafi pokonać samodzielnie wykorzystując własne możliwości i zasoby, a także korzystając z powszechnie dostępnych usług i instytucji. Istnieją jednak rodziny, które z racji doświadczanych problemów przekraczających ich zasoby, nie są w stanie samodzielnie wypełniać funkcji opiekuńczo-wychowawczych wobec dzieci. Ze względu na zakres i rodzaj problemów, jakie towarzyszą tym rodzinom, istnieje ryzyko doświadczenia przez nie zjawiska wykluczenia społecznego. Przewyciężenie sytuacji zagrażającej wykluczeniem społecznym jest często poza zasięgiem rodzin, które znalazły się w tej sytuacji. Istnieje zatem potrzeba, by osoby i instytucje odpowiedzialne za organizację opieki nad dzieckiem i rodziną udzieliły im wsparcia.

W celu udzielania kompleksowego wsparcia rodzinom, zwiększenia szans rodzin na ich prawidłowe funkcjonowanie w środowisku należy zwrócić szczególną uwagę na konieczność ścisłej współpracy wielu jednostek, nie zapominając przy tym, że wspieranie rodziny prowadzone winno być za jej zgodą i przy jej aktywnym udziale.

Skuteczność i efektywność działań w zakresie przeciwdziałania dysfunkcji rodziny zostanie osiągnięta poprzez wczesne podejmowanie działań profilaktycznych, ścisłej współpracy podmiotów, instytucji i służb, które w ramach swoich kompetencji posiadają obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności, w szczególności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz podmiotów lub osoby specjalizujące się bądź mające kontakt z dzieckiem i rodziną. Istotne jest aby wszystkie instytucje i organizacje o zasięgu gminnym i powiatowym zaangażowane w pomoc rodzinie natychmiast reagowały na każde niepokojące sytuacje, które mogą wystąpić w każdej rodzinie.

Do Programu włączone zostaną bezpośrednio lub pośrednio, na zasadzie współpracy podmioty, instytucje realizujące działania w zakresie wspierania rodziny oraz pełniące funkcje wspierające, w tym m.in.:

Zasoby instytucjonalne	Obszar działania, wybrane przykłady
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	<ul style="list-style-type: none"> - praca socjalna, - pomoc finansowa i rzeczowa dla rodzin, - interwencje w środowisku, - realizacja projektów systemowych, - zapewnienie opieki asystenta rodziny, - współfinansowanie pobytu dziecka w pieczy zastępczej
Urząd Miejski w Nowej Rudzie	<ul style="list-style-type: none"> - wspieranie lokalnych inicjatyw i programów na rzecz rodziny w zakresie kreowania i upowszechniania pozytywnych wzorców funkcjonowania rodziny, - prowadzenie działań w ramach Karty Dużej Rodziny,
Miejska Komisja do Spraw Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	<ul style="list-style-type: none"> - zapewnienie osobom uzależnionym i ich rodzinom dostępu do specjalistycznych

	<p>form wsparcia poprzez prowadzenie punktu konsultacyjnego dla osób uzależnionych,</p> <ul style="list-style-type: none"> - organizowanie i finansowanie wypoczynku letniego, w szczególności dla dzieci z rodzin dotkniętych problemem uzależnienia, - wspieranie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży (w tym pozalekcyjnych działań opiekuńczo-wychowawczych, kulturalno-oświatowych, sportowych i rekreacyjnych), - podejmowanie czynności w ramach procedury Niebieskiej Karty
Szkoły z terenu Gminy Miejskiej Nowa Ruda	<ul style="list-style-type: none"> - realizacja szkolnych programów edukacyjnych, wychowawczych i profilaktycznych, - wsparcie pedagogiczne dzieci i młodzieży oraz rodziców, - pomoc w rozwiązywaniu problemów wychowawczych, - organizowanie czasu wolnego, kół zainteresowań, zajęć wyrównawczych, korekcyjno-kompensacyjnych, - uświadamianie rodzicom potrzeb edukacyjnych dzieci i młodzieży, - wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży odpowiednio do ich możliwości psychofizycznych, - podejmowanie czynności w ramach procedury Niebieskiej Karty,
Ośrodki zdrowia z terenu Gminy Miejskiej Nowa Ruda	<ul style="list-style-type: none"> - opieka i profilaktyka zdrowotna, - podejmowanie czynności w ramach procedury Niebieskiej Karty

Miejski Ośrodek Kultury	- zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez organizowanie zajęć w zakresie kultury, sztuki i zajęć ruchowych mających na celu rozwijanie pasji, zainteresowań i talentów,
Sąd Rejonowy – III wydział Rodzinny i Nieletnich w Kłodzku	- orzekanie z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego
Kuratorzy Sądowi	- wykonywanie zadań o charakterze diagnostycznym, wychowawczo-resocjalizacyjnym, profilaktycznym, kontrolnym związanych z wykonywaniem orzeczeń sądu, - podejmowanie działań w ramach procedury Niebieskiej Karty
Policja	- zapewnienie bezpieczeństwa dzieciom i rodzinom na terenie Gminy Nowa Ruda, - przeciwdziałanie przestępczości oraz uzależnieniom wśród dzieci młodzieży, - podejmowanie czynności w ramach procedury Niebieskiej Karty - realizacja programów edukacyjnych, profilaktycznych,
Poradnia Pedagogiczno-Psychologiczna	- umożliwienie rodzinom z dziećmi korzystanie ze specjalistycznego wsparcia psychologicznego, pedagogicznego, terapeutycznego, - wspomaganie wychowawczej i edukacyjnej funkcji rodziny, - diagnozowanie poziomu rozwoju, potrzeb i możliwości oraz zaburzeń rozwojowych i edukacyjnych, - terapia zaburzeń rozwojowych i dysfunkcyjnych, wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży odpowiednio do ich możliwości psychofizycznych,

Zespół Interdyscyplinarny	<ul style="list-style-type: none"> - podejmowanie czynności w ramach procedury Niebieskiej Karty, - wspieranie osób i rodzin dotkniętych problemem przemocy, - integrowanie i koordynowanie działań wszystkich instytucji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie
Świetlice środowiskowe, organizacje pozarządowe prowadzące działalność pożytku publicznego	<ul style="list-style-type: none"> - wspieranie rodziny w sprawowaniu jej podstawowych funkcji, - pomoc w nauce, - promowanie i organizowanie aktywnych form spędzania czasu wolnego, - rozwój indywidualnych zainteresowań, - organizowanie akcji charytatywnych, pomocy materialnej, spotkań o charakterze kulturalno-sportowym, - współpraca z innymi instytucjami w rozwiązywaniu problemów wychowawczych i rodzinnych dzieci, - prowadzenie świetlic
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kłodzku	<ul style="list-style-type: none"> - udzielanie pomocy oraz wspieranie w rozwiązywaniu problemów dotyczących rodzin zagrożonych kryzysem, rodzin zastępczych, - pomoc rodzinom dysfunkcyjnym, - organizowanie specjalistycznego poradnictwa rodzinnego i terapii rodzinnej, - zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz placówkach opiekuńczo-wychowawczych, - udzielenie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze.

6. BENEFICJENCI GMINNEGO PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY

Odbiorcami programu, adresatami działań pomocowych będą rodziny oraz ich członkowie zamieszkujące na terenie Gminy Miejskiej Nowa Ruda, w szczególności rodziny, które z różnych przyczyn przeżywają kryzysy, trudności w wypełnianiu prawidłowych funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Program kierowany jest do:

- rodzin uwikłanych w problem przemocy, uzależnień,
- rodzin zagrożonych rozpadem, marginalizacją społeczną, wykluczeniem społecznym,
- rodzin niepełnych, wielodzietnych,
- rodzin biologicznych, w których władza rodzicielska została odebrana lub ograniczona poprzez umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej,
- rodzin, które wyrażają chęć współpracy na rzecz odzyskania opieki nad dzieckiem, a tym samym ich powrotu do domu rodzinnego,
- dzieci zagrożonych umieszczeniem w pieczy zastępczej,
- dzieci i młodzieży przejawiających trudności wychowawcze,
- dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych kryzysem i rodzin dysfunkcyjnych,
- kobiety w ciąży i rodzin w ramach ustawy o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

Uzupełniający charakter będą miały działania skierowane również pośrednio do przedstawicieli instytucji i służb działających w obszarze wspierania rodzin, pracujących na rzecz dzieci i młodzieży.

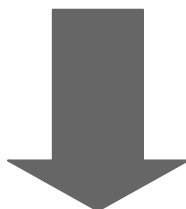
Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2021-2023 powinien przyczynić się do wsparcia rodzin w wykonywaniu ich podstawowych funkcji opiekuńczo-wychowawczych, kompensacji deficytów, zapewnienia harmonijnego rozwoju i przyszłej samodzielności życiowej dzieci i młodzieży.

7. CELE GMINNEGO PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY

Ideą niniejszego programu jest:

Wzmocnienie roli, funkcji i wartości rodziny poprzez tworzenie rodzinom przyjaznych warunków do funkcjonowania i rozwoju

osiągane poprzez:

<i>Zapewnienie rodzinom stabilizacji i poczucia bezpieczeństwa socjalnego</i>	<i>Podjęcie działań interdyscyplinarnych mających na celu zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych w rodzinach oraz rozwiązywanie już istniejących</i>	<i>Wspieranie prawidłowego funkcjonowania rodziny i wypełniania przez nią ról opiekuńczo-wychowawczych</i>	<i>Zapewnienie pobytu w pieczy zastępczej, objęcie opieką dziecka poza rodziną biologiczną</i>	<i>Wspieranie działalności podmiotów realizujących zadania na rzecz rodziny, wsparcie kadry</i>
--	--	---	---	--

Celem strategicznym Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Miejskiej Nowa Ruda na lata 2021-2023 jest wzmocnienie roli, funkcji i wartości rodziny poprzez tworzenie rodzinom przyjaznych warunków do funkcjonowania i rozwoju. Osiągnięcie powyższej idei możliwe jest poprzez realizację następujących celów szczegółowych:

Zapewnienie rodzinom stabilizacji i poczucia bezpieczeństwa socjalnego:

- udzielanie świadczeń w ramach ustawy o pomocy społecznej,
- pomoc w postaci posiłków w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu”,
- realizacja świadczeń rodzinnych, świadczeń wychowawczych „500+”, świadczeń „Dobry Start” i świadczeń z Funduszu Alimentacyjnego,
- wsparcie kobiet w ciąży i rodzin w ramach ustawy „Za życiem”,
- pomoc dzieciom i młodzieży z rodzin dotkniętych ubóstwem w formie stypendiów szkolnych,
- zapewnienie specjalistycznych usług opiekuńczych dla rodzin z dziećmi z zaburzeniami psychicznymi,

- zapewnienie dla rodziny wsparcia i pomocy asystenta rodziny,
- zapewnienie pracy socjalnej, poradnictwa rodzinnego, psychologicznego, pedagogicznego.

Podjęmowanie działań interdyscyplinarnych mających na celu zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych w rodzinach oraz rozwiązywanie już istniejących:

- diagnoza i analiza sytuacji środowisk przeżywających trudności, zagrożonych kryzysem,
- rozpoznanie deficytów w zakresie pełnienia ról rodzicielskich, zaniedbań względem dzieci oraz ocena sytuacji dziecka w rodzinie, środowisku szkolnym, rówieśniczym,
- diagnozowanie zjawiska przemocy i uzależnień w rodzinach,
- prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka w rodzinach zagrożonych kryzysem,
- zapewnienie rodzinom i dzieciom specjalistycznego wsparcia, w tym: psychologicznego, terapeutycznego i prawnego,
- zapewnienie rodzinom mającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych wsparcia asystenta rodziny,
- angażowanie i motywowanie członków rodziny do podejmowania działań na rzecz ograniczenia bądź niwelowania własnych dysfunkcji np. podjęcie terapii leczenia uzależnień,
- współpraca z podmiotami i instytucjami świadczącymi pomoc na rzecz rodzin,
- współpraca ze szkołami w zakresie pomocy wychowawczej i opiekuńczej,
- tworzenie i realizacja programów profilaktycznych w zakresie zapobiegania niekorzystnym zjawiskom społecznym.

Wspieranie prawidłowego funkcjonowania rodziny i wypełniania przez nią ról opiekuńczo-wychowawczych:

- wspieranie rodziców w wychowaniu i edukacji dzieci,
- wdrażanie szkolnych projektów/programów profilaktycznych,
- działania wspierające rodzinę w podejmowaniu i utrzymywaniu zatrudnienia,
- poradnictwo psychologiczno-pedagogiczne dla rodzin borykających się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi
- podjęcie działań zmierzających do powołania rodzin wspierających rodzinę biologiczną,
- zapewnienie rodzinom pomocy asystenta rodziny,
- działania służące integracji rodziny,

- zagospodarowanie czasu wolnego dzieciom i młodzieży.

Zapewnienie pobytu w pieczy zastępczej, objęcie opieką dziecka poza rodziną biologiczną

- zabezpieczenie środków i współfinansowanie pobytu dzieci w pieczy zastępczej,
- reintegracja rodzin poprzez umożliwienie powrotu do środowiska rodzinnego dzieciom z pieczy zastępczej,
- podejmowanie współpracy z podmiotami działającymi na rzecz powrotu dziecka z pieczy zastępczej do rodziny biologicznej.

Wspieranie działalności podmiotów realizujących zadania na rzecz rodziny, wsparcie kadry:

- zapewnienie warunków do podnoszenia kwalifikacji pracowników zaangażowanych w pracę na rzecz rodzin,
- wzmacnianie i rozwijanie umiejętności osób świadczących pomoc w obszarze wspierania rodziny,
- podniesienie kompetencji i skuteczności podejmowanych działań pomocowych,
- wypracowanie procedur regulujących postępowanie w pracy z rodziną.

8. SPODZIEWANE EFEKTY REALIZOWANYCH DZIAŁAŃ

Realizacja Gminnego Programu Wspierania Rodziny ma na celu uświadomienie rodzicom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, że ich sytuacja nie musi być trwała. Zakłada się, że w wyniku realizowanych zadań, przeprowadzonych działań w ramach Programu przewidywane jest osiągnięcie następujących rezultatów, efektów:

- przywrócenie rodzinom zdolności do prawidłowego wypełniania obowiązków rodzicielskich,
- niwelowanie deficytów osłabiających funkcjonowanie rodziny,
- poprawa sytuacji socjalno-bytowej rodzin poprzez zaspokojenie podstawowych potrzeb rodzin i dzieci,
- zminimalizowanie występowania sytuacji kryzysowych poprzez wczesne reagowanie na pojawiające się problemy i trudności w rodzinie,
- ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego rodzin z różnego rodzaju dysfunkcjami, uzależnieniami,
- poprawa funkcjonowania rodzin przeżywających trudności w sprawowaniu funkcji opiekuńczo - wychowawczej poprzez zwiększenie świadomości w zakresie prawidłowych wzorców, wzrost kompetencji opiekuńczo-wychowawczych,
- integracja rodzin, odbudowanie prawidłowych relacji w rodzinie, umacnianie więzi rodzinnych,
- wzmocnienie, zapewnienie lub przywrócenie poczucia bezpieczeństwa rodziny i dziecka,
- zapobieganie umieszczaniu dzieci w pieczy zastępczej i umożliwienie dzieciom umieszczonym w pieczy zastępczej powrót do rodziny naturalnej,
- podniesienie świadomości w zakresie funkcjonowania rodziny,
- poszerzanie zainteresowań dzieci, młodzieży i zagospodarowanie czasu wolnego,
- podniesienie możliwości rozwojowych dzieci i młodzieży,
- rozwój efektywnej współpracy różnorodnych podmiotów działających na rzecz wspierania rodziny,
- wzrost wiedzy, kompetencji i udoskonalenie umiejętności osób profesjonalnie zajmujących się świadczeniem usług na rzecz rodzin i dzieci,
- wyższa jakość podejmowanych działań,
- podniesienie świadomości społeczeństwa o dostępnych formach wsparcia rodzin przeżywających trudności lub nimi zagrożonych.

9. MONITORING I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2021-2023 dla Gminy Miejskiej Nowa Ruda jest dokumentem otwartym i długofalowym. W związku z tym, że Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowej Rudzie jest koordynatorem Programu i jednocześnie instytucją wiodącą przy jego realizacji, to Ośrodek będzie dostawcą informacji na temat realizacji zadań w zakresie wspierania rodziny, sposobu wydatkowania środków. Bazą informacji statystycznej będą dane znajdujące się w dyspozycji Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej a uzyskane w toku jego działalności, pozyskane w ramach realizacji poszczególnych działań. Dodatkowo pozyskiwane będą informacje od innych instytucji i podmiotów współdziałających w szeroko rozumianym obszarze wspierania rodziny. Zebrane dane pozwolą na monitoring, ocenę efektywności i skuteczności przyjętych założeń, wskażą dalsze potrzeby. Pozwolą na podjęcie działań korygujących, określenie i wprowadzenie dodatkowych zmian w programie w kolejnych latach.

Zakłada się, że źródłami finansowania lub współfinansowania przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w ramach Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Miejskiej Nowa Ruda będą:

- środki finansowe z budżetu Gminy Miejskiej Nowa Ruda w części wynikającej z zakresu zadań własnych,
- dotacje celowe budżetu państwa na realizację zadań zleconych oraz w ramach dotacji na dofinansowanie zadań własnych,
- z funduszy Unii Europejskiej,
- środki pozyskane z innych źródeł.

UZASADNIENIE

Konieczność stworzenia systemu opieki nad dzieckiem i rodziną, w sytuacjach kiedy ma ona trudności w prawidłowym wypełnianiu swoich funkcji wskazuje ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Reguluje ona zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych oraz sprawowania pieczy zastępczej.

Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej, w zakresie ustalonym ww. ustawą, spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej.

Zgodnie z art. 176 pkt 1 ww. ustawy do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny.

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2021–2023 dla Gminy Miejskiej Nowa Ruda stanowi załącznik do projektu uchwały. Zakłada realizację zadań w zakresie wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz materialne wsparcie rodzin z dziećmi w realizacji ich podstawowych funkcji, tj. opiekuńczej, wychowawczej i edukacyjnej.

Program jest jednocześnie kontynuacją i uzupełnieniem wybranych celów i zadań wskazanych do realizacji w programach realizowanych przez Gminę w poprzednich latach.

Celem strategicznym Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Miejskiej Nowa Ruda na lata 2021-2023 jest wzmocnienie roli, funkcji i wartości rodziny poprzez tworzenie rodzinom przyjaznych warunków do funkcjonowania i rozwoju. Cele szczegółowe obejmują:

- zapewnienie rodzinom stabilizacji i poczucia bezpieczeństwa socjalnego,
- podejmowanie działań interdyscyplinarnych mających na celu zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych w rodzinach oraz rozwiązywanie już istniejących,
- wspieranie prawidłowego funkcjonowania rodziny i wypełniania przez nią ról opiekuńczo-wychowawczych,
- zapewnienie pobytu w pieczy zastępczej, objęcie opieką dziecka poza rodziną biologiczną,
- wspieranie działalności podmiotów realizujących zadania na rzecz rodziny, wsparcie kadry.